

USVOJENI TEKSTOVI

Privremeno izdanje

P8_TA-PROV(2018)0482

Izvješće o Crnoj Gori za 2018.

Rezolucija Europskog parlamenta od 29. studenoga 2018. o Izvješću Komisije o Crnoj Gori za 2018. (2018/2144(INI))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU-a i Crne Gore, na snazi od 1. svibnja 2010.,
- uzimajući u obzir izjavu sa sastanka na vrhu EU-a i zapadnog Balkana od 17. svibnja 2018. i priloženi program prioriteta iz Sofije,
- uzimajući u obzir deveti sastanak Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje EU-a i Crne Gore održan 25. lipnja 2018.,
- uzimajući u obzir pristupanje Crne Gore NATO-u 5. lipnja 2017.,
- uzimajući u obzir ratifikaciju Sporazuma o državnoj granici između Crne Gore i Kosova u njihovim nacionalnim parlamentima,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 6. veljače 2018. naslovljenu „Vjerodostojna perspektiva proširenja i pojačana suradnja EU-a sa zapadnim Balkanom” (COM(2018)0065),
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 17. travnja 2018. naslovljenu „Politika proširenja EU-a za 2018.” (COM(2018)0450) i priloženi radni dokument službi Komisije naslovljen „Izvješće o Crnoj Gori za 2018.” (SWD(2018)0150),
- uzimajući u obzir Komisijinu procjenu programa gospodarske reforme Crne Gore za razdoblje 2018. – 2020. (SWD(2018) 0131) od 17. travnja 2018. i zajedničke zaključke Vijeća o ekonomskom i financijskom dijalogu između EU-a i zapadnog Balkana od 25. svibnja 2018.,
- uzimajući u obzir izvješća misije za promatranje izbora Ureda za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS ODIHR) i izjavu izaslanstva Europskog parlamenta za promatranje izbora o predsjedničkim izborima održanim 15. travnja 2018.,

- uzimajući u obzir izjavu i preporuke s 15. sjednice Parlamentarnog odbora Europske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje (POSP) održane u Podgorici 16. i 17. srpnja 2018.,
 - uzimajući u obzir rezultate istraživanja iz 2017. o marginaliziranim Romima na zapadnom Balkanu, koje su zajednički proveli Europska komisija, Svjetska banka i Program Ujedinjenih naroda za razvoj,
 - uzimajući u obzir Berlinski proces pokrenut 28. kolovoza 2014.,
 - uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Crnoj Gori,
 - uzimajući u obzir članak 52. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A8-0339/2018),
- A. budući da se svaka država kandidatkinja za proširenje pojedinačno ocjenjuje na temelju vlastitih zasluga i da plan pristupanja ovisi o brzini provedbe i kvaliteti reformi;
 - B. budući da je Crna Gora trenutačno najnaprednija u postupku pregovora, da je otvorila 31 od 35 poglavlja pravne stečevine EU-a i da je privremeno zatvorila pregovore o trima poglavljima;
 - C. budući da će konstruktivan dijalog, i unutar zemlje i sa susjednim zemljama, biti ključan za daljnje napredovanje u postupku pristupanja EU-u;
 - D. budući da je Crna Gora i dalje predana stvaranju funkcionalnog tržišnog gospodarstva i da nastavlja ispunjavati obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju;
 - E. budući da Crna Gora koristi pretpristupnu pomoć u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA II);
 - F. budući da Crna Gora mora, među ostalim, dodatno ojačati parlamentarni, zakonodavni i nadzorni kapacitet, institucijsku transparentnost, poštovanje vladavine prava i neovisnost pravosuđa, postupanje u predmetima ratnih zločina u zemlji, integritet izbornog procesa, slobodu medija i borbu protiv korupcije, organiziranog kriminala i neformalnog gospodarstva;
1. pozdravlja stalan angažman Crne Gore u procesu integracije u EU te njezin kontinuiran i znatan ukupan napredak koji se temelji na širokoj javnoj podršci toj strateškoj odluci;
 2. naglašava da su provedba i primjena reformi i dalje ključni pokazatelj uspješnosti integracije; poziva Crnu Goru da poboljša planiranje, koordinaciju i praćenje provedbe novog zakonodavstva i politika i poziva na pravodobnu provedbu privremenih referentnih mjerila za poglavlja 23. i 24.;
 3. pozdravlja procjenu Komisije navedenu u njezinoj komunikaciji od 6. veljače 2018. o Strategiji za zapadni Balkan, prema kojoj bi Crna Gora, uz snažnu političku volju, stvarne i dugoročne rezultate u provedbi reformi i konačno rješavanje sporova sa susjedima, mogla biti spremna za članstvo do 2025.;
 4. poziva Komisiju i Vijeće da u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru (VFO)

osigura odgovarajuća sredstva za slučaj mogućeg pristupanja Crne Gore Europskoj uniji, kako je istaknuto u Strategiji za zapadni Balkan;

Demokratizacija

5. podsjeća sve političke stranke da konstruktivan politički angažman ovisi o potpuno funkcionirajućem parlamentu u kojemu svi političari preuzimaju odgovornost prema glasačima tako što zauzmu svoja mjesta u parlamentu; pozdravlja činjenicu da se većina oporbenih stranaka vratila u parlament nakon dugotrajnog parlamentarnog bojkota; apelira na sve ostale političke stranke da se vrate u parlament i ulože daljnje zajedničke napore kako bi se uspostavio iskreni politički dijalog i osigurala sredstva za potpuno ispunjavanje zakonodavne i nadzorne uloge, čime bi se ponovno uspostavio djelotvoran demokratski proces;
6. poziva na provedbu zakonodavstva o sudjelovanju žena i manjina u javnom i političkom životu, a posebno Roma¹, među ostalim i tako da se ženama iz manjinskih skupina omogući da značajno sudjeluju u postupcima donošenja odluka i zauzimanje funkcija u okviru javne uprave i drugih javnih institucija;
7. poziva političko vodstvo Crne Gore da se usredotoči na preostale izazove u rješavanju problema s vladavinom prava, slobodom medija, korupcijom, pranjem novca, organiziranim kriminalom i nasiljem povezanim s njime te da ta pitanja smatra prioritetima;
8. napominje da su se tijekom predsjedničkih izbora u travnju 2018. poštovale temeljne slobode; poziva vladu na suradnju s oporbenim strankama i civilnim društvom kako bi se sveobuhvatno riješili nedostaci koje je utvrdio OESS/ODIHR i na potpuno provođenje prioritarnih preporuka njegove misije za promatranje izbora donošenjem nacionalnog zakonodavstva i da ojača transparentnost i profesionalnost izborne uprave kako bi se ojačalo povjerenje javnosti u izborni postupak; poziva na istovremeno održavanje lokalnih izbora u cijeloj zemlji i poboljšanje kvalitete i transparentnosti izbora; potiče jačanje odredaba o transparentnosti političkih stranaka;
9. poziva na temeljitu istragu svih navodnih izbornih nepravilnosti; ponovno inzistira na primjerenim daljnjim mjerama u vezi s aferom „Snimak” iz 2012.; poziva Agenciju za sprječavanje korupcije da pojača kontrolu moguće zlouporabe javnih sredstava za potrebe političkih stranaka;
10. izražava zabrinutost zbog odluke crnogorskog parlamenta da se Vanja Čalović Marković razriješi dužnosti u Vijeću Agencije za sprječavanje korupcije; potiče na potpunu transparentnost u rješavanju tog slučaja;

Vladavina prava

11. napominje da Revizorsko tijelo, Agencija za sprječavanje korupcije, Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave, Agencija za zaštitu konkurencije i tijelo za državnu pomoć imaju središnju ulogu u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije; pozdravlja nastavak reformi usmjerenih na poboljšanje kapaciteta i neovisnosti tih

¹ Riječ „Romi” upotrebljava se kao zajednički naziv koji obuhvaća različite povezane skupine, bez obzira na to jesu li one sjedilačke ili ne, kao što su Romi, Aškali, Egipćani itd., čija se kultura i životni stil mogu razlikovati.

institucija, no primjećuje da je potrebno povećati učinkovitost, postići bolje rezultate, poticati sprječavanje korupcije, uključujući odgovarajućim sankcijama, i ukloniti preostale prepreke kako bi se ostvarila njihova potpuna neovisnost;

12. primjećuje postignuti napredak u jačanju kapaciteta Agencije za sprječavanje korupcije u pogledu istraživanja financiranja kampanja; međutim, ističe potrebu za većim povjerenjem u Agenciju za sprječavanje korupcije te poboljšanjem njezina ugleda, što se može postići dodatnim uklanjanjem političkog utjecaja iz njezina rada;
13. pozdravlja napore uložene u cilju poboljšanja transparentnosti javne uprave i razmjene informacija, no potiče uspostavu javne uprave koja je prilagođenija građanima, profesionalnija i depolitizirana; pohvaljuje djelotvorniji rad pučkog pravobranitelja; poziva na poboljšanje procjena učinaka propisa, sveobuhvatna izvješća o revizijama i na uključiva javna savjetovanja o prijedlozima zakona; ističe važnost suradnje s organizacijama civilnog društva i slobodnog pristupa informacijama radi djelotvorne borbe protiv korupcije i potiče na preispitivanje zakonodavnih izmjena iz svibnja 2017; preporučuje optimizaciju resursa i ljudskog kapitala u javnoj upravi;
14. pozdravlja značajan napredak koji je Crna Gora pokazala u području e-upravljanja i e-sudjelovanja, čime je ušla među 25 zemalja s najboljim rezultatima u tom području prema istraživanju UN-a o e-upravi iz 2016.; poziva crnogorsku vladu da nastavi s takvim intenzitetom reformi radi daljnjeg poboljšavanja učinkovitosti i pristupačnosti javne uprave;
15. pozdravlja umjeren napredak ostvaren u pogledu povećanja neovisnosti, transparentnosti, odgovornosti, profesionalnosti i učinkovitosti pravosudnih institucija; poziva na zaštitu od političkog uplitanja i na dosljednu primjenu etičkih kodeksa i stegovnih mjera; pozdravlja činjenicu da su novi suci i javni tužitelji prvi put imenovani primjenom novog sustava zapošljavanja;
16. primjećuje da je potrebno postići napredak u sudskim postupcima u vezi s navodnim pokušajem državnog udara u listopadu 2016. tako što će se osigurati potpuna pravosudna suradnja s trećim zemljama; pozdravlja odluku da se taj sudski postupak javno emitira u interesu transparentnosti;
17. pozdravlja izmjene i dopune Zakona o sudbenom vijeću usvojene 29. lipnja 2018. kojima je omogućeno daljnje pravilno funkcioniranje sudbenog vijeća; primjećuje da su te izmjene i dopune usvojene u skladu s preporukama Venecijanske komisije; ističe da su te izmjene u pogledu izbora neprofesionalnih članova u Vijeće samo privremeno rješenje; potiče novouspostavljenu *ad hoc* radnu skupinu parlamenta da brzo riješi to pitanje;
18. zabrinut je zbog porasta nasilja i broja ubojstava povezanih s organiziranim kriminalom, što ima štetan učinak na svakodnevni život običnih građana; pozdravlja činjenicu da su vlasti identificirale taj problem, no poziva na snažnije mjere prevencije, uključujući primjenu oduzimanja imovine bez presude; pohvaljuje istragu, kazneni progon i izrečene osuđujuće presude u slučajevima korupcije na visokoj razini; ipak potvrđuje da se da se ti rezultati moraju nastaviti poboljšavati, osobito u području pranja novca i trgovine ljudima;
19. poziva na napredak u sprečavanju sukoba interesa i nedopuštenog bogaćenja javnih

dužnosnika, među ostalim na općinskoj razini; poziva vlasti da revnije plijene imovinu stečenu kaznenim djelima, da postignu napredak u istragama nezakonito stečene imovine te da poduzmu druge korake koji će dovesti do raspuštanja kriminalnih skupina te prekidanja veza između organiziranog kriminala, poduzetništva i politike; istodobno osuđuje praksu izricanja sankcija koje su ispod zakonski propisanog minimuma jer je to kontraproduktivno sprječavanju kaznenih djela korupcije;

20. podsjeća na to da Crna Gora mora uložiti dodatne napore u jamčenju djelotvorne zaštite prava na vlasništvo, u skladu s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima u području ljudskih prava; potiče državne vlasti da omoguće pravedne sudske postupke u razumnom razdoblju pri provedbi postojećeg nacionalnog pravnog okvira, među ostalim u području prava vlasništva i povrata imovine; napominje da je pouzdan, nediskriminirajući i stabilan sustav vlasničkih prava preduvjet za povjerenje građana i vanjskih ulagača te povjerenje poduzeća;

Upravljanje granicama i migracije

21. napominje da se Crna Gora dosad pokazala sposobnom za obradu zahtjeva za azil, ali naglašava da se mora ostvariti daljnji napredak; potiče Crnu Goru da bolje surađuje s Agencijom za europsku graničnu i obalnu stražu radi poboljšanja upravljanja granicama u skladu s europskim normama, rješavanja problema nezakonitih migracija i razbijanja mreža za krijumčarenje migranata; poziva na pojačane napore i prekograničnu suradnju kako bi se spriječile i razbile organizirane kriminalne mreže povezane s trgovanjem ljudima, kao i s krijumčarenjem droga i duhana; ističe da i dalje postoje razlozi za zabrinutost u pogledu nezakonite trgovine duhanom u Crnoj Gori, a posebno povezano sa zonama slobodne trgovine; poziva Komisiju da nastavi podupirati Crnu Goru u nadzoru njezinih zona slobodne trgovine i sprječavanju nezakonite trgovine;
22. žali zbog nedostatnog napretka u rješavanju problema trgovanja ljudima i apelira na to da se posebna pozornost posveti sprečavanju prisilne organizirane prostitucije i dječjeg prosjačenja; ističe da su potrebni dodatni napor u pogledu identifikacije žrtava i njihova pristupa pomoći, naknadama i mjerama zaštite; poziva Crnu Goru da osigura učinkovitu zaštitu za žrtve trgovine ljudima i da posebnu pozornost obrati na rehabilitaciju djece žrtava trgovanja ljudima i na romske žene i djevojčice, s obzirom na rizično okruženje u kojemu se one nalaze, zbog siromaštva i marginalizacije;

Mediji

23. sve je više zabrinut zbog stanja u području slobode izražavanja i slobode medija, za koje nije zabilježen napredak ni u jednom od triju uzastopnih izvješća Komisije; podsjeća na to da je s time povezano poglavlje 23. otvoreno u prosincu 2013. i da napredak u tom poglavlju i u poglavlju 24. određuju općenito napredovanje pregovora; najoštrije osuđuje zastrašivanje, kampanje ocrnjivanja te verbalne i fizičke napade na novinare; napominje da je 2017. zabilježeno sedam napada na novinare; potiče vladu da u praksi zajamči zaštitu novinara; poziva na poduzimanje daljnjih koraka kako bi se osigurala neovisnost medija i novinara te potiče sustavno prikupljanje podataka o prijetnjama protiv novinara; napominje da izaslanstvo EU-a u Crnoj Gori pomno prati stanje u tom pogledu;
24. osobito je zabrinut zbog napada na novinarku Vijesti Oliveru Lakić 8. svibnja 2018 i poziva na detaljnu istragu toga slučaja; smatra neprihvatljivim da nije bilo nikakvih

značajnih radnji u pogledu istraga starih slučajeva nasilja nad novinarima; poziva vlasti da snažno osude svaki napad na novinare i potiču mjere za zaštitu novinara i potpuno uklanjanje nekažnjavanja;

25. žali zbog trajnog financijskog i uredničkog pritiska na javnu radioteleviziju Crne Gore (RTCG) i na Agenciju za elektroničke medije (AEM); apelira na uspostavu zaštitnih mjera protiv neopravdanih političkih i poslovnih utjecaja te da se osigura potpuna transparentnost u pitanjima državnog oglašavanja u medijima; ponovno ističe da je potrebno da RTCG i sve ostale medijske kuće budu zaštićeni od nepropisnog političkog utjecaja; apelira da državna tijela osiguraju dovoljno sredstava za medijska regulatorna tijela i javnu radioteleviziju kako bi se osigurala financijska autonomija i neovisnost RTCG-a i AEM-a, što je od presudne važnosti za stvaranje pouzdanog medijskog prostora tijekom izbornih kampanja; žali zbog promjene sastava vijeća RTCG-a i otpuštanja glavne direktorice RTCG-a, gospođe Andrijane Kadije; smatra da bi prijevremena otpuštanja trebala biti dopuštena samo u ograničenim okolnostima;
26. upozorava da nedostatak financijske autonomije medija potiče njihovu političku ovisnost i polarizaciju; smatra da je potrebna transparentna i nediskriminirajuća raspodjela državnih sredstava za oglašavanje i poziva vlasti da razmotre alternativne oblike neizravnih subvencija radi poticanja neovisnosti medija;
27. ističe ulogu Agencije za elektroničke medije i djelotvorne samoregulacije u osiguravanju najviših etičkih standarda u crnogorskim medijima i u smanjenju broja slučajeva klevete; napominje da prekarni položaj novinara narušava kvalitetu i stručnost medija;

Civilno društvo i ljudska prava

28. ističe ključnu ulogu organizacija civilnog društva u poboljšanju funkcioniranja državnih institucija i borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala; oštro osuđuje nedavni slučaj zastrašivanja i neprihvatljive kampanje ocrnjivanja usmjerene protiv organizacija civilnog društva koje kritiziraju općenito spor napredak ili njegov izostanak u ključnim područjima vladavine prava;
29. poziva na veću pozornost pri izradi nacerta i provedbi zakona u područjima koja imaju utjecaj na prostor djelovanja civilnog društva, kako bi se zajamčilo da se zakonima ne stavlja nerazmjerno opterećenje na organizacije civilnog društva i da se ne stvara diskriminacijski učinak ili se umanjuje prostor djelovanja organizacija civilnog društva; ističe potrebu za javnim financiranjem organizacija civilnog društva koje djeluju u području ljudskih prava, demokracije i vladavine prava, uključujući nadzorne organizacije i organizacije koje se zalažu za određeni cilj te male lokalne organizacije; smatra da bi organizacije civilnog društva trebale bi imati slobodu da primaju financijska sredstva od drugih donatora, kao što su privatni donatori i međunarodne organizacije, tijela ili agencije;
30. prima na znanje izmjene zakona o nevladinim organizacijama koje su osmišljene kako bi se poboljšalo javno financiranje i preporučuje brzo donošenje potrebnog sekundarnog zakonodavstva; ponovno poziva na sustavna, uključiva, pravovremena i istinska savjetovanja s civilnim društvom i širom javnošću o ključnim zakonodavnim reformama povezanim s EU-om, uključujući njihovu provedbu na lokalnoj razini, čime bi se osnažila demokratičnost te povećala transparentnost u donošenju odluka;

preporučuje poboljšanje finansijskog regulatornog okruženja za organizacije civilnog društva osiguravanjem dodatnih resursa i uspostavljanjem jasnih pravila za vladine mehanizme savjetovanja s organizacijama civilnog društva;

31. pozdravlja činjenicu da je u tijeku usklađivanje zakonodavstva o temeljnim pravima; apelira na jačanje institucijskog okvira koji omogućuje djelotvornu zaštitu prava, među ostalim u slučaju zlostavljanja od strane policijskog službenika, zastrašivanja i fizičkog napada; poziva na ažuriranje zakona o slobodi vjerskih uvjerenja;
32. pozdravlja dosadašnje napore u pogledu provedbe Istanbulske konvencije, ali i snažno potiče na poboljšanje mehanizama provedbe i praćenja zaštite ljudskih prava, među ostalim suzbijanjem nasilja nad ženama i djecom; u ovom pogledu poziva na djelotvornu provedbu politika u području temeljnih prava, a posebno u pogledu rodne ravnopravnosti, prava na socijalnu uključenost osoba s invaliditetom, prava djece i prava Roma, osiguravanjem odgovarajućih proračunskih dodjela i sredstava za provedbu politika i izgradnju kapaciteta nadležnih institucija; poziva vlasti da poduzmu potrebne mjere radi sprječavanja prisilnih dječjih brakova;
33. potiče Crnu Goru da štiti cjelovitu i pravodobnu provedbu zakonodavstva o rodnoj jednakosti i suzbijanju diskriminacije te da prati učinke te provedbe na žene iz socijalnih skupina u nepovoljnom položaju i marginaliziranih socijalnih skupina; poziva Crnu Goru da štiti neometan pristup svih žena pravosuđu te da ženama koje su bile žrtve rodno utemeljenog nasilja osigura pravnu pomoć, uz davanje posebne pozornosti Romkinjama, ženama s invaliditetom i ženama koje žive u ruralnim i udaljenim područjima; poziva Crnu Goru da ojača ulogu i kapacitete svojih nadležnih tijela kako bi bili bolje opremljeni za zaštitu i rehabilitaciju žrtava i za proaktivan rad s muškarcima na sprečavanju počinjenja nasilja nad ženama potiče Crnu Goru da poveća broj i kapacitete državnih skloništa;
34. poziva crnogorske vlasti da nastave poboljšavati ozračje društvene uključenosti i tolerancije te da poduzmu djelotvorne mjere protiv govora mržnje, društvene isključenosti i diskriminacije manjina; primjećuje da Crna Gora još nije u cijelosti usklađena s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom; potiče nadležna tijela da nastave ulagati više truda u zaštitu prava pripadnika zajednice LGBTI; i dalje izražava zabrinutost zbog teškoća u pogledu prihvaćanja seksualne raznolikosti u crnogorskom društvu; izražava zabrinutost zbog diskriminacije s kojom se suočavaju žene i djevojčice u zajednici Roma i činjenice da su Romi u Crnoj Gori marginalizirani i da imaju ograničen pristup prilikama u svim aspektima ljudskog razvoja, kao što je vidljivo u rezultatima istraživanja iz 2017. o tom pitanju; ističe važnost jačanja sektora malih i srednjih poduzeća i pružanja potpore boljim zakonodavstvom i provođenjem industrijske politike;
35. primjećuje kontinuiran napredak u poboljšanju položaja manjina; poziva na poštovanje multietničkog identiteta Boke Kotorske i na ulaganje dodatnih napora kako bi se taj identitet zaštitio;
36. potiče Crnu Goru da pokrene kampanje za podizanje razine osviještenosti javnosti radi borbe protiv diskriminacije pripadnika skupine LGBTI i nasilja nad njima te da se pobrine za pravedne istrage i kazneni progon djela počinjenih protiv njih;
37. potiče Crnu Goru da pokrene kampanje za podizanje razine osviještenosti javnosti radi

poticanja prijavljivanja obiteljskog nasilja nad ženama i djevojčicama, povećavanja broja dobro osposobljenih i rodno osjetljivih sudaca, jamčenja odgovarajućih istraga i kaznenog progona te omogućavanja usluga pomoći, savjetovanja i reintegracije za žrtve;

Gospodarstvo, socijalna politika, zapošljavanje i obrazovanje

38. pozdravlja napredak koji je Crna Gora postigla u osiguravanju makroekonomske stabilnosti i fiskalne konsolidacije te poziva na transparentnost proračuna i postizanje veće zaposlenosti i poslovnog okružja; ističe da korupcija, neformalno gospodarstvo, manjkavosti u području vladavine prava i zamršeni regulatorni postupci i dalje negativno utječu na rast i ulaganja; ističe da europski socijalni model zahtijeva dijalog sa svim gospodarskim dionicima, uključujući sindikate;
39. apelira na to da se iskoristi puni potencijal digitalnih alata u području zemljišnih knjiga, izdavanja računa i građevinskih dozvola; napominje da je potrebno ubrzati uvođenje širokopojasnog pristupa internetu za poduzeća i kućanstva; ističe potrebu za okvirom za interoperabilnost na razini cijele vlade radi podupiranja daljnje digitalizacije i pojednostavljenja administrativnih i poslovnih postupaka; pozdravlja činjenicu da je u tijeku razvoj mogućnosti elektroničke registracije poduzeća na internetu;
40. pozdravlja regulatorne promjene u području obrazovanja te napore koji se ulažu u povećavanje stopa sudjelovanja u predškolskom obrazovanju, uključujući za djecu u nepovoljnom položaju, i ističe važnost sveobuhvatnog pristupa razvoju djece u najranijoj dobi; snažno potiče vlasti da riješe problem visoke stope dugotrajne nezaposlenosti među mladima i ženama, uključujući, prema potrebi, provedbom procjena učinka s obzirom na rod; prima na znanje izradu bijele knjige radi promicanja zapošljavanja mladih u suradnji s Međunarodnom organizacijom rada; ističe potrebu za uvođenjem aktivnih mjera na tržištu rada, posebno za žene na koje je ukidanje socijalnih povlastica negativno utjecalo;
41. napominje da bi se o pitanjima zapošljavanja i socijalnim pitanjima trebalo djelotvorno i sustavno savjetovati sa socijalnim partnerima; ističe potrebu za dodatnim jačanjem kapaciteta Socijalnog vijeća; pozdravlja donošenje pravilnika u području zdravlja i sigurnosti na radu, no i dalje izražava zabrinutost zbog visokog postotka smrtonosnih nesreća na radu i malog broja inspektora rada;
42. pozdravlja pojačano sudjelovanje Crne Gore u programu Erasmus+ i izražava podršku prijedlogu Komisije da udvostruči proračun tog programa; potiče bolju koordinaciju u pogledu transverzalnih pitanja koja utječu na zapošljavanje mladih, uključivost, aktivno građanstvo, volontiranje i obrazovanje;

Okoliš, energetika i promet

43. izražava zadovoljstvo zbog toga što je Crna Gora, u skladu s člankom 1. svojega ustava, ekološka zemlja; pozdravlja moguće otvaranje poglavlja 27. pravne stečevine ove godine u okviru pregovora s Crnom Gorom; poziva vlasti da bolje zaštite najvrjednija područja, a posebno u pogledu biološke raznolikosti, te da preispitaju projekte izgradnje hotela i hidroelektrana;
44. napominje da razvoj dodatnih hidroenergetskih i turističkih kapaciteta mora

zadovoljavati ekološke norme EU-a, osobito u zaštićenim područjima; izražava zabrinutost zbog neodrživog hidroenergetskog razvoja s obzirom na to da se mnogi od 80 projekata izgradnje hidroelektrana ne planiraju u skladu s međunarodnim konvencijama ili zakonodavstvom EU-a, unatoč zahtjevima iz poglavlja 27.; snažno potiče na daljnje iskorištavanje potencijalnih obnovljivih izvora energije i mjera za energetske učinkovitost te na poboljšanje gospodarenja vodama i otpadom; pozdravlja uspješno usklađivanje zakona Crne Gore iz 2016. o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog plina s trećim energetske paketom; pohvaljuje poboljšanu zakonodavnu usklađenost Crne Gore u pogledu energetske učinkovitosti i obnovljive energije, ali potiče nadležna tijela da u potpunosti usklade nacionalno zakonodavstvo s Direktivom o obnovljivim izvorima energije i Direktivom o energetske učinkovitosti zgrada;

45. potiče Europsku banku za obnovu i razvoj (EBRD) i Europsku investicijsku banku (EIB) da preispitaju svoju potporu projektima izgradnje hidroelektrana te da obustave financiranje svih projekata u zaštićenim područjima i projekata za koje ne postoje pouzdane *ex ante* procjene učinka na okoliš;
46. naglašava potrebu za pružanjem široj javnosti pravovremenih i točnih informacija o učinku izgradnje autoceste na rijeci Tari, kao i za prestankom svih aktivnosti odlaganja otpada i izmjene riječnih korita, u skladu s obvezama koje je Crna Gora preuzela kako bi se očuvala područja pod posebnom nacionalnom i međunarodnom zaštitom;
47. izražava zabrinutost u pogledu prostornog plana za Nacionalni park Skadarsko jezero; ističe potrebu da se prekinu veliki hidroenergetski projekti na rijeci Morači zbog njihova negativnog učinka na Skadarsko jezero i rijeku Taru, koji su zaštićeni u okviru nacionalnog i međunarodnog zakonodavstva;
48. pozdravlja pozitivan razvoj u daljnjem usklađivanju nacionalnog zakonodavstva Crne Gore o okolišu i klimatskim promjenama s pravnom stečevinom EU-a; potiče crnogorske vlasti da zaštite Ulcinjsku solanu, i na nacionalnoj i međunarodnoj razini, u skladu s preporukama iz studije o zaštiti Ulcinjske solane koju je financirao EU; ističe da je hitno potrebno zajamčiti uključivanje Ulcinjske solane u mrežu Natura 2000; poziva na utvrđivanje i označivanje zaštićenih morskih područja;
49. ističe proaktivno sudjelovanje i konstruktivnu ulogu Crne Gore u regionalnoj i međunarodnoj suradnji preko Berlinskog procesa i inicijative „Zapadnobalkanska šestorka”; pozdravlja ishod sastanka na vrhu EU-a i zemalja zapadnog Balkana koji se održao u Sofiji i donošenje paketa IPA-e za 2018 koji uključuje financiranje dvaju važnih infrastrukturnih projekata: Budvanske zaobilaznice na jadransko-jonskom koridoru i željezničkog pravca Vrbnica – Bar” na bliskoistočnom-istočnomediteranskom koridoru; ističe važnost prometnih putova koji omogućavaju izravnu vezu između balkanskih zemalja i tržišta EU-a;
50. pohvaljuje namjeru Crne Gore da u sljedeće tri godine uvede sustav EU-a za trgovanje emisijama te donošenje sekundarnog zakonodavstva o potrošnji goriva i emisijama novih automobila; uviđa da je važno da se u crnogorsko nacionalno zakonodavstvo ugrade aspekti sustava EU-a za trgovanje emisijama, Uredbe o raspodjeli tereta i mehanizma za praćenje i izvješćivanje (MRM);
51. pozdravlja kontinuirano ulaganje napora u poboljšavanje regionalne suradnje, a posebno

u području zaštite okoliša, kako je istaknuto u jadranskoj trilateralnoj inicijativi;

Regionalna suradnja i dobrosusjedski odnosi

52. pozdravlja kontinuirane napore Crne Gore u pogledu konstruktivne regionalne suradnje i bilateralnih dobrosusjedskih odnosa; podržava prijedlog smanjenja naknade za *roaming* na zapadnom Balkanu;
53. pozdravlja ratifikaciju Sporazuma o državnoj granici između Crne Gore i Kosova; poziva na brzo sklapanje sporazuma kojima će se riješiti postojeći granični sporovi s drugim susjednim zemljama;
54. pozdravlja potpisivanje zajedničke izjave Crne Gore i Albanije i 12 sporazuma o uzajamnoj pomoći u različitim područjima i smatra to primjerom pozitivne suradnje u regiji;
55. apelira na Crnu Goru da pojača napore u proaktivnoj prioritizaciji i kažnjavanju ratnih zločina te rasvjetljavanju sudbina nestalih osoba; pozdravlja napore za reintegraciju raseljenih osoba u okviru Regionalnog stambenog programa; naglašava kako, unatoč usvajanju četiri dokumenta koja se bave strategijom istrage ratnih zločina, državno tužiteljstvo nije pokrenulo nove istrage i suđenja ili pokrenulo nove optužnice; izražava zabrinutost zbog toga što je Ured posebnog tužitelja 2016. otvorio osam novih predmeta, od kojih je njih šest i dalje u preliminarnoj fazi istrage; ponovno izražava svoju potporu inicijativi o uspostavi regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava počinjenima u bivšoj Jugoslaviji (REKOM); ističe važnost tog procesa i aktivnog angažmana svih regionalnih političkih čelnika; pozdravlja javnu potporu predsjednika vlade inicijativi REKOM;
56. pohvaljuje Crnu Goru za još jednu godinu potpune usklađenosti sa svim stajalištima i izjavama EU-a u kontekstu zajedničke vanjske i sigurnosne politike i pozdravlja aktivno sudjelovanje u misijama zajedničke sigurnosne i obrambene politike; cijeni način na koji se provodi vanjska politika Crne Gore; poziva Crnu Goru da se uskladi sa zajedničkim stajalištem EU-a o integritetu Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda i vodećim načelima EU-a o bilateralnim sporazumima o imunitetu;
57. poziva na veću suradnju Crne Gore i EU-a u borbi protiv kiberkriminala i kiberobrani;
58. podsjeća na stratešku važnost pristupanja Crne Gore NATO-u radi osiguranja stabilnosti i mira na zapadnom Balkanu;
- o
- o o
59. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, vladama i parlamentima država članica te vladi i parlamentu Crne Gore.